

Stanovanjske skupine Mladinskega doma Maribor

The housing association “Mladinski dom Maribor”

Darja Klasinc

Povzetek

Darja Klasinc,
dipl. soc. ped.
Mladinski dom
Maribor,
Letonjeva 5,
2000 Maribor.

Mladinski dom Tone Kozel Maribor je organizacija, ki združuje štiri stanovanjske skupine, namenjene obravnavi otrok in mladostnikov obeh spolov, starih od osem do osemnajst let, ki zaradi čustvene, socialne in vzgojne ogroženosti potrebujejo posebno obliko vzgoje in usposabljanja. Stanovanjske skupine mladinskega doma Tone Kozel so člen v verigi različnih oblik institucionalnega dela z otroki in mladostniki. Bistveni cilj vzgoje v naših stanovanjskih skupinah je vzgoja k samostojnosti. Delo v stanovanjskih skupinah poteka po naslednjih načelih: 1. načelo družinske vzgoje, 2. načelo specifične pedagoške pomoči, terapevtske naravnosti in povezanosti z drugimi strokovnimi ustanovami, 3. načelo integriranosti v okolje

Ključne besede: stanovanjske skupine, vzgojno delo, integriranost v okolje

Abstract

"Mladinski dom Maribor" is an organisation which unites four housing groups with the joint purpose of caring for children and adolescents of both sexes, aged between eight and eighteen years, who, because of emotional, social and educational difficulties, need a special form of education and care. The "Mladinski dom Maribor" housing associations represent a link in the chain of various forms of institutional work with children and adolescents. The fundamental aim of our housing associations is independence through education. Work in the associations is run on the following principles: 1. the principle of family upbringing, 2. the principle of specific pedagogic help, therapeutic regulation and connection with other professional establishments, 3. the principle of integration into the community.

Key words: group homes, care work, integration into social environment

Načela življenja in dela v stanovanjskih skupinah

Stanovanjske skupine (StS) Mladinskega doma v Mariboru so namenjene otrokom in mladostnikom, starim od 8 - 18 let, deklicam in dečkom, ki so bili vzgojno zanemarjani, zaradi česar imajo popačen odnos do resničnosti, imajo zelo nizko samopodobo, v medsebojnih odnosih pa se ne znajdejo. Pogosto so učno neuspešni. Zaradi svoje drugačnosti so opaženi in zato stigmatizirani, kar jim povzroča težave pri vključevanju v širšo družbo. Naši otroci in mladostniki prihajajo iz pretežno neurejenih ali razpadlih družin, v katerih si starši sami niso uspeli urediti življenja, prav tako pa niso uspeli omogočiti otrokom temeljnih pogojev za njihov osebni razvoj. Naši mladi stanovalci najdejo pri nas neke vrste pomoč, ki jim omogoča, da oblikujejo trden, čustven odnos do vrstnikov in vzgojiteljev, občutijo pripadnost skupini in enakopravnost v njej. Hkrati z bivanjem v StS in ob strokovni pomoči vzgojiteljev pridobivajo na samozavesti in se lažje spopadajo s težavami, s katerimi se vsakodnevno srečujejo. StS so integrirane v urbano okolje, kar pospešuje pozitiven razvoj otroka in mladostnika.

Način organizacije življenja in dela v StS temelji na sodobnih stro-

kovnih spoznanjih in praktičnih izkušnjah doma in v tujini, kar omogoča otrokom v prvi vrsti razvoj k samostojnosti, v stanovanjski skupini krepijo in razvijajo čustvene povezave, ki nastajajo med otroki in vzgojitelji, kot tudi med njimi samimi, premagujejo težave, ki so jih imeli poprej z okoljem, pridobivajo delovne navade in spoznajo vzorec družinskega življenja.

Otroke in mladostnike, s katerimi delamo, obravnavamo kot enkratne posameznike. S svojim delom jih podpiramo, da dosežejo toliko neodvisnosti - resničnega obvladovanja svojega življenja - kolikor je pač zmorejo. Prizadevamo si postopno vzpostaviti situacije, v katerih bodo imeli resnično zasebnost in bodo dosegli spoštovanje in dostojanstvo, kjer lahko vedno bolj odločajo o tem, kaj bodo počeli s svojim življenjem, in kjer lahko delajo napake, ki jih hočejo delati.

Način življenja in dela v stanovanjski skupini je skladen z načeli samoorganizacije. Pomembno je, da se razvija skupnost, ki jo vsi soustvarjajo (tako otroci, mladostniki in tudi vzgojitelji), da imajo skupne cilje in da tudi prevzemajo odgovornost za njihovo uresničitev. Osnovni pogoj za delo je ustrezno vzdušje, ki ga določajo odnosi med vzgojitelji in stanovalci ter odnosi med njimi samimi. Kontakt in odnos sta sredstvi, s katerima se vzdržuje trdnost skupine in preprečuje negativno vedenje.

Delo v StS poteka po naslednjih načelih:

a) Načelo družinske vzgoje

Družinska vzgoja pomeni, da je celotno življenje organizirano podobno kot v družini, torej nudi takšne življenjske situacije, interakcije in pogoje, ki omogočajo stanovalcem občutek pripadnosti in zorenja, pridobivanje izkušenj, kar posledično vodi k samostojnosti.

b) Načelo specifične pedagoške pomoči, terapevtske naravnosti in povezanosti z drugimi strokovnimi ustanovami

Kljub "družinskosti" organizacije življenja v stanovanjski skupini mora biti delo organizirano tako, da zagotavlja temeljno korektivno funkcijo. Dejavnost mora temeljiti na osnovnih spoznanjih socialne pedagogike, psihologije in drugih znanosti, kar pomeni, da je delo zastavljeno interdisciplinarno in omogoča timsko oblikovanje posamezniku prilagojenih programov dela.

c) Načelo integriranosti v okolje

Stanovalci stanovanjske skupine se vključujejo in sodelujejo v re-

dnih izobraževalnih oblikah in prostočasnih dejavnostih. Vse to pa zahteva tesno sodelovanje s šolami, vpetost stanovanjske skupine v zunanje življenje, utrip soseske, kot tudi odprtost stanovanjskih enot do zunanjih sodelavcev - strokovnih delavcev, prostovoljcev, matičnih ali rejniških družin, svojcev in vrstnikov. Cilj socialno-pedagoško-terapevtskega dela je vzgoja k samostojnosti, s čimer otrokom in mladostnikom omogočimo čim bolj normalno življenje in jih želimo pripeljati do tega, da zmorejo sami odločati o lastnem življenju.

Ustvarjeno okolje naj bi stanovalcem omogočalo:

- stabilizirati lastno psihično situacijo
- nadomestiti psihične in socialne primanjkljaje
- spoznati lastne probleme in interese, ter o njih govoriti
- samoodločati in razvijati predstave glede samouresničevanja
- ustvarjalno držo in vedenje, ki omogočata reševanje problemov
- sposobnost navezave odnosov in solidarno ravnanje
- pridobitev izobrazbe in izučitev poklica
- prepoznavanje lastnega položaja in prostora v družbenem okolju
- samostojno vodenje življenja
- učenje v skupini, povezano s prakso
- pridobitev koristnih strategij za razreševanje konfliktov

Tako se razširja sposobnost mladih, da odločajo, soodločajo in ravna samostojno, vzporedno s tem pa se zmanjšuje njihova negativna samopodoba in zapostavljenost.

Vloga vzgojitelja

Osnovo vzgojiteljevega dela v StS predstavlja odnos med odraslimi in mladimi stanovalci. Raznovrstne motnje v odnosih in zvezah iz socializacijske zgodovine, ki praviloma stojijo za simptomi vedenjsko in osebnostno motenih otrok in mladostnikov, narekujejo za temeljno nalogo socialno-pedagoškega dela v StS, da vzgojitelji dolgoročno in trajno vzpostavljajo stik s stanovalci kot nova odnosna oseba, omogočajo psihično reorganizacijo pri otroku/mladostniku v smislu utrditve jaz-a in pridobitev sposobnosti za reševanje obremenjujočih odnosov. Vzgojitelji se vključimo v pedagoški odnos kot celostne osebnosti, z vsemi svojimi pozitivnimi lastnostmi in slabostmi, sposobnostmi in pomanjkljivostmi.

Vsak vzgojitelj je nekaj posebnega, dva si nista enaka. Prav tako je tudi z našimi stanovalci, ki jih sprejemamo kot enkratne posameznike; vsak ima svojo življenjsko zgodbo, svoje predstave o prihodnosti, kakor tudi svoje individualne aktualne težave in probleme. Zaradi naše in njihove neponovljive individualnosti, ima vsak naš stanovalec možnost, da si izbere vzgojitelja, ki mu je najbližji, ki mu najlažje zaupa. To je učenje odnosov, kar omogoča vzpostavitev osebnega stika in bližine, ki se razteza v časovnem obdobju več let. Razen vzpostavljanja stikov je drugo osrednje področje vzgojiteljevega dela ustvarjanje položajev, v katerih je mogoče socialno učenje v skupini enako starih vrstnikov. Stanovalci so dejavno udeleženi pri vseh odločitvah, ki zadevajo skupno življenje v StS. Z njihovo dejavno udeležbo se vzpodbuja in utrjuje razvoj samoorganizacije in samoodgovornosti stanovalcev. Vzgojitelji rešujemo pedagoške probleme na podlagi delovanja skupine. Stanovalci so imeli v svojem otroštvu praviloma pogoste izkušnje, da v skupini niso bili sprejeti in so bili zaradi tega razvrednoteni. Pri njih se kažejo primanjkljaji v konstruktivnem socialnem vedenju, zato dajemo socialni vzgoji v skupini - poleg individualno usmerjenega odnosa dela - posebno mesto. V primerjavi z matično družino je StS nekaj posebnega: tukaj stanovalec nima samo dveh staršev, ampak več "figur" matere in očeta in večje število "bratov in sester". Za stanovalce je skupina kraj, kjer se počutijo "doma". Tukaj začutijo varnost, gotovost, sprejetost in potrditev, sklepajo prijateljstva, doživijo dejanskost, pa tudi različne spore. V skupini lahko stanovalci preizkusijo svoje vedenjske vzorce, se učijo biti solidarni do drugih, se učijo sprejemati druge in jih spoštovati. Za naše mlade stanovalce je skupno življenje v skupini stalen socialno-učni proces. Na podlagi povratnih informacij članov skupine in vzgojiteljev lahko stanovalci svoje vedenjske vzorce spreminjajo, se prilagodijo skupinskim normam ali pa se od njih distancirajo.

Organizacija gospodinjstva

Organizacija gospodinjstva poteka po načelu samoorganizacije stanovalcev ob pomoči vzgojiteljev. Zaželena je največja možna samostojnost. Vzgojitelji sodelujemo po potrebi - z vzpodbudami, pojasnili in aktivnim vključevanjem z namenom, da vzbudimo potrebo po teh vsakodnevni opravih, odkrivamo smotrnost ter z demonstracijo olajšamo učenje.

Vsak dan hodimo v trgovino, med tednom si sami pripravljamo zajtr-

ke in večerje, kosila nam vozijo iz Dijaškega doma; med vikendi, prazniki in počitnicami si tudi kosila kuhamo sami. V kuhanju vidimo veliko prednost. "Prinešena" hrana je tuja, neokusna, medtem ko skupno kuhanje pomeni domačnost, je nekaj, kar je narejeno po želji in okusu. Večkrat pa se otroci s kuhanjem pustijo tudi malo "pocartati" od nas vzgojiteljev, ko jim skuhamo in postrežemo kosilo, ki si ga zaželi in kot bi ga naj dobili v pravi družini. Razen kuhanja skrbimo tudi za čiščenje bivalnih prostorov in okolice hiše, peremo in likamo, sami se lotimo tudi manjših popravil. Ravnamo se po dogovorih, upoštevamo možnosti posameznika. Tako naša skupina dejansko spominja na družinsko okolje z odraščajočimi otroki. Zaradi načina organizacije življenja v skupini se vsakodnevna opravila prepletajo s terapevtskim delom in vse to vzpodbuja in krepi medsebojne odnose. Vzgojitelj je v skupini osnovni oblikovalec vzgoje, na stanovalce deluje s svojo osebnostjo in strokovnostjo. Vzgojitelj, prav tako kot starši, nudi stanovalcem občutek varnosti, pripadnosti in sprejetosti. Postane otrokov zaupnik. Stanovalec mora ponujeno varnost in sprejetost občutiti kljub temu, da so njegova dejanja v skupini občasno moteča in nekonstruktivna. Več ko je v skupini priznanj, podpore in zaupanja, tem boljši so medosebni odnosi in s tem vzdušje v njej.

Z življenjem, delom, svetovanjem, pomočjo, premagovanjem težav in problemov, želimo našim stanovalcem omogočiti vstop v samostojno vsakodnevno življenje. Vsako slovo je vedno nekoliko otožno, melanholično, polno lepih spominov, čutiti pa je tudi strah: "Ali bom zmogel? Bom uspel?" Vendar pa vsak mladostnik, ki je postal tudi naš prijatelj in mi njegov, ob slovesu ve, da ne bo ostal sam. Še vedno bo lahko prihajal po pomoč in nasvete, saj so se med nami spletle vezi, ki jih ni mogoče pretrgati čez noč. Tako po uspešnem iskanju sobe, po možnosti tudi zaposlitve, poteka tudi tako imenovano naknadno svetovanje. Mladostnike učimo ravnanja z uradi in ustanovami, vzgojitelj je še vedno ključna kontaktna oseba. Pomagamo jim pri vodenju gospodinjstva, še vedno jih učimo ravnanja z denarjem, učimo jih zdravo živeti, pomagamo jim pri težavah, ki nastajajo ob intimnejših odnosih s prvimi partnerji, svetujemo jim pri dejavnem načrtovanju prostega časa. Z odraščanjem in spoznavanjem večjega kroga prijateljev, ki mu pomenijo socialno oporo, mladostnik postopoma ne potrebuje več tako močno svojih vzgojiteljev, saj si pričenja ustvarjati že tudi trdne partnerske zveze. Takrat se svetovanja zmanjšujejo, ostajajo pa prijateljstva.

Namesto zaključka še misli mladostnikov o življenju v naši skupini Mladinskega doma:

Nikomur med nami ni bilo lahko, ko smo bili odtrgani staršem in iz različnih razlogov zaupani ustanovi, v kateri nam starše nadomeščajo za to usposobljeni ljudje - naši vzgojitelji. Vsak izmed nas ima svojo zgodbo. Veliko lažje, kot opisati svojo preteklost, je bilo spoznati vrstnike, vzgojitelje in se privaditi novemu načinu življenja. Kdor je to sprejel, se prilagodil, živi v novem okolju veliko lepše, mirneje in mu je preteklost res samo bled spomin, ki pa kljub temu še vedno boli. Naš Mladinski dom v Mariboru nam nudi dobre življenjske pogoje in s pomočjo vzgojiteljev uresničujemo svoje želje in dosegamo cilje; mi in tudi vsi, ki z nami živijo in delajo, pa si želimo, da si vsak izmed nas izbere pravo pot v življenje takrat, ko se bomo poslovili in sami zaživel nekje na svojem.

Delo naših vzgojiteljev je vse prej kot preprosto. Biti morajo enaki do nas vseh, prevzemajo vso odgovornost za nas, nas vzgajajo in nam dajejo to, za kar smo bili prikrajšani - občutek varnosti, sprejetosti, ljubezni in toplino staršev, kar nam velikokrat največ pomeni. Mi, stanovalci te ustanove, tukaj preživljamo del svoje mladosti, skupaj odraščamo in se srečujemo z življenjem, ki ga bomo dokončno spoznali šele, ko bomo zaživel vsak po svoje. Za nas je ta dom v bistvu prelovnica med življenjem s starši in kasnejšim samostojnim življenjem. Zato je vsako slovo od našega mladinskega doma toliko težje, čeprav vemo, da nam tudi kasneje njegova vrata ne bodo nikoli zaprta in da smo vedno dobrodošli. Vsi skupaj pa se najbrž marsikdaj premalo zavedamo, koliko otrok še živi v neurejenih družinskih razmerah, koliko otrok še čaka na sprejem v takšne ustanove, ki bi jih moralo biti še več.

Ime mi je ... Prihajam iz Radenec. Doma sem delal neumno in razne vragolije. Tako je prišel čas, ko sem zaradi problemov doma moral v Mladinski dom Maribor. Prvi vtis sem dobil že ob ogledu doma. Izgledalo je zelo urejeno in vsi so

bili tako prijazni. Moj prihod v dom je bil težaven, saj me niso vsi sprejeli takšnega, kot sem. To je pomenilo, da sem se moral dosti spremeniti in pri tem mi je največ pomagala moja vzgojiteljica Darja. Ob tem trenutku se zahvaljujem vsem vzgojiteljem enote. V našo enoto sem se zelo v redu vživel in ne bi želel iti iz nje, ker bi to pomenilo zame veliko izgubo in spremembo, kajti izgubil bi vzgojitelje naše enote in tudi svoje vrstnike, s katerimi živim, za katere pa mi ni vseeno.

In za zaključek še pesem naše deklice, ki je pri nas preživela kar deset let:

*Bil si še majhen, tako majhen, da ti
je iz hlač visela plenica,
ko ti je mamo nadomestila tovarišica.
Bil si premajhen, da bi mogel razumeti,
kaj sploh pomeni beseda: ŽIVETI.
A z leti si rasel, se igral in učil,
večkrat sam s sabo si se boril.
Še pred kratkim negotov je bil tvoj korak,
pa si se ustavil in gledal v zrak.
A vse si premagal, glej, danes si zmagal!
Ponosno stojiš, ničesar v življenju se več
ne bojiš.
Zdaj sam znaš živeti in moraš oditi,
še druge je treba živeti naučiti.
Za tem še vsem drugim uspeh zaželiš,
z roko zamahneš in se poslovliš.*